

Sygn. akt I.Ca 400/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2019r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Alicja Wiśniewska
Sędziowie:	SSO Małgorzata Szostak – Szydłowska (spr.) SSO Aneta Ineza Sztukowska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2019 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. L.

przeciwko M. O.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej M. O.

od wyroku Sądu Rejonowego w Elku

z dnia 27 lutego 2019r., sygn. akt I C 1397/18

1. Oddała apelację;
2. Zasądza od pozwanej M. O. na rzecz powódki M. L. kwotę 1800 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II – giej instancji.

SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Alicja Wiśniewska SSO Małgorzata Szostak – Szydłowska

Sygn. akt I Ca 400/19

UZASADNIENIE

Powódka M. L. wniosła o zasądzenie od pozwanej M. O. kwoty 22.482,46 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 lipca 2018 roku do dnia zapłaty i kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu swego żądania powódka wskazała, że Sąd Rejonowy w Elku postanowieniem z dnia 27 września 2005 roku (III Nsm 59/05) umieścił ją w rodzinie zastępczej u pozwanej. W tym czasie powódka przystąpiła do umowy uczestnictwa w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR i z tego tytułu na jej rachunek każdego miesiąca wpływała określona kwota pieniężna, która docelowo miała stanowić wsparcie finansowe po uzyskaniu przez nią pełnoletności. Pieniądze były przekazywane przez (...) Centrum Pomocy (...) z

funduszu celowego. W dniu 17 maja 2016 roku Sąd Rejonowy w Elku postanowieniem zabezpieczającym (III Nsm 242/16) umieścił M. L. w tymczasowej rodzinie zastępczej u K. i B. G., a następnie postanowieniem z dnia 06 września 2017 roku umieścił małoletnią w rodzinie zastępczej u K. i B. G.. Pozwana do dnia 15 grudnia 2017 roku bez wiedzy i zgody powódki podjęła wszystkie środki pieniężne, jakie znajdowały się na rachunku bankowym założonym w ramach wspomnianego programu, a pieniądze te nie zostały przeznaczone na potrzeby małoletniej, stąd powódka dochodziła kwoty podjętych przez pozwaną środków pieniężnych oraz kwoty utraconego zysku.

Pozwana M. O. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu. Wskazała, że pozew złożony w niniejszej sprawie należy traktować jako wniosek o realizację obiecaną darowizny, z której pozwana wycofała się ze względu na rażącą niewdzięczność powódki. Pozwana przyznała, że pełniła funkcję rodziny zastępczej wobec powódki, a do czasu uzyskania przez nią pełnoletności, tj. do dnia 27 lipca 2018 roku, była jej opiekunem prawnym. Podkreśliła, że kwoty przekazywane przez (...) w E. na utrzymanie małoletniej w rodzinie zastępczej stanowiły jedynie częściowe pokrycie tychże kosztów, gdyż pozwana dokładała swoje dochody w celu zapewnienia powódce godnego bytu, zaś odłożone na utworzonym przez nią koncie środki stanowiły wyłączną własność pozwanej, która co najwyżej obiecała je darować powódce po spełnieniu określonych warunków. W ocenie pozwanej, powódka ze względu na rażącą niewdzięczność nie zasłużyła na tę darowiznę, a nadto nie wykazała, że środki zgromadzone na rachunku bankowym pochodziły z (...).

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2019 roku Sąd Rejonowy w Elku w sprawie o sygn. akt I C 1397/18: zasądził od pozwanej M. O. na rzecz powódki M. L. kwotę 22.482,46 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 sierpnia 2018 roku do dnia zapłaty (I.), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (II.), zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.617,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (III.) oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Elku kwotę 1.125,00 zł tytułem brakującej opłaty sądowej od pozwu, od której poniesienia powódka została zwolniona (IV.).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne, poczynione na podstawie dowodów w postaci: postanowienia Sądu Rejonowego w Elku z dnia 27 września 2005 roku (k. 9), umowy o uczestnictwo w Programie Akumulacji Kapitału (k. 10), informacji o koncie w funduszu (...) (k. 16-20), wyjaśnień pozwanej (00:52:26 protokołu rozprawy z dnia 20 lutego 2019 roku), zeznań świadka M. S. (1) (k. 115v), zeznań świadka E. C. (k. 116v), zeznań świadka K. G. (k. 116v-117), zeznań świadka I. N. (1) (00:10:30 protokołu rozprawy z dnia 20 lutego 2019 roku), kserokopii paszportu małoletniej (k. 80), terminarza wizyt i zaleceń ortodontycznych (k. 81), umowy o świadczenie usług w zakresie nauczania i prowadzenia kursów języka angielskiego (k. 82), dowodów wpłaty (k. 82-83), zaświadczenia (k. 85), zaświadczenia i decyzji ZUS (k. 90-92), orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (k. 93), zeznań świadka R. B. (k. 116), decyzji (...) (k. 132-135), postanowienia Sądu Rejonowego w Elku o udzieleniu zabezpieczenia z dnia 17 maja 2016 roku (k. 12-13), postanowienia Sądu Rejonowego w Elku z dnia 06 września 2017 roku, sygn. akt III Nsm 242/16 (k. 14) i informacji o koncie w funduszu (...) (k. 20):

Sąd Rejonowy w Elku III Wydział Rodzinny i Nieletnich postanowieniem z dnia 27 września 2005 roku wydanym w sprawie sygn. akt III Nsm 59/05 umieścił małoletnią wówczas powódkę M. L. (ur. (...)) w rodzinie zastępczej u M. O.. Ustalił zarazem, że miejscem pobytu i zamieszkania małoletniej jest miejsce zamieszkania pozwanej M. O., zmieniając w ten sposób ograniczenie władzy rodzicielskiej nad ww. małoletnią jej matce K. P.. Po umieszczeniu małoletniej w rodzinie zastępczej u M. O., została ona ustanowiona również jej opiekunem prawnym.

Pozwana M. O., działając jako opiekun prawny małoletniej powódki, w dniu 12 grudnia 2005 roku zawarła z P. (...) Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A. umowę o uczestnictwo w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR „umowa PAK JUNIOR”. Na podstawie powyższej umowy nastąpiło otwarcie konta w ramach tego programu, a małoletnia powódka M. L. stała się uczestnikiem Programu Akumulacji Kapitału Junior. W umowie wskazano, że przedstawicielem ustawowym małoletniej jest M. O., zaś umowa została zawarta na okres 10 lat.

W wykonaniu powyższej umowy pozwana M. O. dokonywała cyklicznych wpłat na rachunek wskazany w umowie. Pierwsza wpłata została dokonana w dniu 15 grudnia 2005 roku w wysokości 1.200,00 zł, zaś kolejne wpłaty były

dokonywane raz w miesiącu. W okresie od 13 stycznia 2006 roku do 14 grudnia 2009 roku comiesięczne wpłaty wynosiły po 400,00 zł miesięcznie (jedynie w dniu 14 października 2008 roku wpłata wyniosła 200,00 zł), zaś w okresie od 13 stycznia 2010 roku do 25 kwietnia 2016 roku po 200,00 zł miesięcznie. W całym okresie obowiązywania umowy M. O. wpłaciła łącznie kwotę 33.000,00 zł.

Pozwana założyła konto w ramach PAK JUNIOR z myślą o zabezpieczeniu na przyszłość powódki, traktowała bowiem ją jak własne dziecko i chciała jej dać coś od siebie. Obawiała się, czy z renty będzie w stanie zabezpieczyć przyszłość małoletniej, w tym studia. M. O. informowała podopieczną o założonym rachunku bankowym oraz o przekazywanych środkach na jej przyszłość, a po zmianie rodziny zastępczej dokumenty związane z założonym funduszem przekazała nowej rodzinie zastępczej. M. O. jako opiekun prawny małoletniej zawarła umowę przystąpienia do funduszu inwestycyjnego pomimo braku jakiegokolwiek obowiązku prawnego, albowiem decyzja w przedmiocie oszczędzania była autonomiczną decyzją rodzin zastępczych. Nowa rodzina zastępcza w osobie K. i B. G. nie założyła małoletniej konta oszczędnościowego.

Pozwana M. O., jako rodzina zastępcza, otrzymywała z (...) Centrum Pomocy (...) w E. (...) środki finansowe na częściowe pokrycie kosztów utrzymania małoletniej. M. O. otrzymywała miesięcznie tytułem pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dziecka następujące kwoty: po 972,60 zł i dodatkowo 162,10 zł na podstawie decyzji z dnia 23 lutego 2005 roku; po 823,50 zł na podstawie decyzji z dnia 12 lipca 2007 roku (począwszy od 27 lipca 2007 roku); po 1.000,00 zł na podstawie decyzji z dnia 06 marca 2012 roku; po 500,00 zł jako dodatek wychowawczy na podstawie decyzji z dnia 27 maja 2016 roku na okres od dnia 01 kwietnia 2016 roku do dnia 17 maja 2016 roku.

Pozwana M. O. była osoba niezdolną do pracy umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i z tego tytułu w okresie od 01 kwietnia 2008 roku do 31 stycznia 2012 roku pobierała rentę. Pozwana M. O. dbała o byt materialny małoletniej, organizowała wyjazdy na wakacje, ferie, w góry i nad morze, były razem w Tunezji. Ponadto, starała się rozwijać zainteresowania małoletniej poprzez umożliwienie jej uczestnictwa w różnorodnych dodatkowych zajęciach, m.in. w klubie żeglarskim, Aikido, nauce języka angielskiego. Zapewniała również korepetycje z przedmiotów sprawiających trudności. Małoletnia M. L. miała zakupiony drogi strój żeglarski, który mógł kosztować około 600,00 zł. Dbała również o stan zdrowia małoletniej, zapewniając m.in. leczenie ortodontyczne, wykonując prywatnie badania przykładowo rezonansu magnetycznego. Pozwana wskazywała, że środki otrzymywane z (...) były niewystarczające na zaspokajanie potrzeb małoletniej, dlatego angażowała ona własne środki finansowe, pochodzące m.in. z wynagrodzenia za pracę, renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Rejonowy w Ełku postanowieniem z dnia 17 maja 2016 roku wydanym w sprawie sygn. akt III Nsm 242/16 w drodze zarządzenia z art. 109 § 2 pkt 5) kro w zw. z art. 732 k.p.c., art. 735 § 1 k.p.c. i art. 756¹ k.p.c. w trybie natychmiastowym umieścił małoletnią M. L. w tymczasowej rodzinie zastępczej u małżonków K. i B. G. z jednoczesnym ustaleniem, że miejscem pobytu i zamieszkania małoletniej jest miejsce pobytu i zamieszkania tymczasowej rodziny zastępczej K. i B. G. do czasu prawomocnego uregulowania jej sytuacji prawnej. Następnie, postanowieniem ww. Sądu z dnia 06 września 2017 roku w tejże sprawie zmieniono pkt 1) i 2) postanowienia Sądu Rejonowego w Ełku z dnia 27 września 2005 roku sygn. akt III Nsm 59/05 w ten sposób, że umieścił małoletnią M. L. w rodzinie zastępczej u B. i K. G.. Ustalił jednocześnie, że miejscem pobytu małoletniej jest miejsce zamieszkania rodziny zastępczej małżonków G..

W czasie, gdy powódka M. L. przebywała w rodzinie zastępczej u K. i B. G., pozwana A. O. od dnia 15 grudnia 2016 roku dokonywała cyklicznych wypłat z konta indywidualnego małoletniej prowadzonego pierwotnie w Programie Akumulacji Kapitału Junior w ramach (...). M. O. dokonała następujących wypłat: 1.999,99 zł w dniu 15 grudnia 2016 roku, 1.999,99 zł w dniu 13 stycznia 2017 roku, 1.999,99 zł w dniu 17 lutego 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 04 kwietnia 2017 roku, 1.999,99 zł w dniu 10 maja 2017 roku, 2.000,01 zł w dniu 05 czerwca 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 12 lipca 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 16 sierpnia 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 18 września 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 16 października 2017 roku, 2.000,00 zł w dniu 17 listopada 2017 roku i 1.604,53 zł w dniu 19 grudnia 2017 roku, tj. łącznie 23.640,50 zł.

Pozwana M. O., jako opiekun prawny powódki M. L. pobrała środki pieniężne bez zgody i wiedzy małoletniej. Pobrana kwota pieniężna nie została przeznaczona na potrzeby M. L., która o pobraniu środków finansowych z jej rachunku bankowego dowiedziała się, gdy po osiągnięciu pełnoletniości udała się do banku – poinformowano ją, że konto zostało zlikwidowane.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji skonstatował, iż w świetle zgromadzonych w sprawie dowodów i poczynionych w oparciu o nie ustaleń faktycznych omówionych powyżej, bezsporne w niniejszej sprawie było, że pozwana, działając jako opiekun prawny małoletniej wówczas powódki zawarła umowę o uczestnictwo w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR „umowa PAK JUNIOR” i na podstawie powyższej umowy nastąpiło otwarcie konta w ramach PAK JUNIOR, a pozwana stała się uczestnikiem Programu Akumulacji Kapitału Junior. W wykonaniu powyżej umowy pozwana w okresie od 15 grudnia 2005 roku do 25 kwietnia 2016 roku dokonywała cyklicznych wpłat na wskazany rachunek bankowy. W ocenie Sadu Rejonowego, nie było także sporne, że pozwana, działając również jako opiekun małoletniej – w okresie od 15 grudnia 2016 roku do 19 grudnia 2017 roku podjęła wszystkie zgromadzone na rachunku bankowym małoletniej środki pieniężne w łącznej wysokości 23.604,50 zł oraz że pobrana kwota nie została przeznaczona na potrzeby powódki. Okoliczność ta została przyznana przez pozwaną M. O.. Natomiast zasadniczy spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do tego, czyją własność stanowiły środki zgromadzone na rachunku bankowym powódki M. L. oraz czy pozwana A. O. mogła pobrać środki bez wiedzy i zgody posiadacza rachunku bankowego. Pozwana konsekwentnie bowiem stała na stanowisku, że środki pieniężne zgromadzone na rachunku małoletniej stanowią jej własność, bowiem dokonywane przez nią wpłaty na rachunek pochodziły z jej własnych dochodów, a nie ze środków przekazywanych przez (...). Zdaniem pozwanej, środki te mogły być wyłącznie traktowane jako obietnica dokonania na rzecz małoletniej darowizny w przyszłości.

Sąd Rejonowy jednakże nie podzielił zaprezentowanej przez pozwaną argumentacji. Podkreślił, iż nie budzi wątpliwości okoliczność, że pozwana ponosiła znaczne koszty utrzymania małoletniej, o czym świadczą przedłożone przez nią dokumenty. Poza zwykłymi wydatkami związanymi z utrzymaniem dziecka, jak wyżywienie, zakup odzieży, obuwia, środków czystości, wyprawki szkolnej czy lekarstw, pozwana zapewniała powódce zajęcia dodatkowe w postaci lekcji języka angielskiego, nauki w szkółce żeglarskiej, basenu czy aikido. Nie oszczędzała również na leczeniu małoletniej wówczas powódki, bowiem ponosiła koszty wykonywanych prywatnie badań typu rezonansu magnetycznego i leczenia ortodontycznego. Finansowała też wyjazdy na ferie i wakacje małoletniej. Powyższe – w ocenie Sądu Rejonowego – wskazuje, że w istocie środki przekazywane przez (...) mogły nie wystarczać na pokrycie wszystkich kosztów utrzymania małoletniej i pozwana również z własnych dochodów i oszczędności ponosiła te koszty.

Sąd Rejonowy nadto zaznaczył, że niesporne jest, iż kwoty przekazywane przez (...) służyły częściowemu pokrywaniu kosztów utrzymania dziecka. Natomiast w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (w szczególności z zeznań świadków w postaci pracowników (...) oraz rodzin zastępczych) wynika, że nie istniał obowiązek prawny zakładania podopiecznym przez rodziców zastępczych rachunków oszczędnościowych. Rozwiązanie to mogło być sugerowane przez pracowników (...), ale nie było takiego wymogu prawnego. Pozwana zakładając małoletniej powódce taki rachunek wykazała się spolegliwością i odpowiedzialnością za przyszłość małoletniej i troską o nią.

Sąd Rejonowy wskazał, że nie może budzić wątpliwości możliwość założenia rachunku oszczędnościowego osobie małoletniej, gdyż wynika to z art. 58 ustawy prawa bankowego. Przepis ten wskazuje na katalog uprawnień małoletniego, który ukończył 13 lat w stosunku do rachunku bankowego, którego jest posiadaczem. Sąd Rejonowy zaznaczył, iż skoro posiadaczem rachunku bankowego jest małoletni, to wszystkie środki zgromadzone na przedmiotowym rachunku stanowią jego własność. Nadto, warunki uczestnictwa w Programie Akumulacji Kapitału, którego uczestnikiem była małoletnia wówczas M. L. w § 1 pkt 1) i pkt 5) wskazywały, że program Akumulacji Kapitału Junior umożliwia małoletnim dokonywanie inwestycji w jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych. Zgodnie zaś z § 1 pkt 5) stroną umowy mogą zostać wyłącznie osoby małoletnie, których przynajmniej jedno z rodziców lub opiekun prawny zawierający umowę w imieniu i na rzecz małoletniego jest klientem Banku (...) S.A., posiadającym rachunek eurokonto lub inny rachunek o charakterze bieżącym. Z kolei w § 1 pkt 9) zaznaczono, że jednostki uczestnictwa funduszu nabyte w ramach programu są gromadzone przez fundusz, będący stroną umowy

na odrębnym koncie. Na podstawie umowy fundusz otwiera uczestnikowi jedno konto oraz prowadzi je przez czas obowiązywania umowy.

Zdaniem Sądu Rejonowego, powyżej przywołane postanowienia umowne wyraźnie akcentują, że uczestnikiem programu jest małoletni, w tym wypadku powódka M. L., która tylko przy zawarciu i wykonywaniu umowy jest reprezentowana przez swojego przedstawiciela ustawowego, tj. opiekuna prawnego w osobie pozwanej M. O.. W konsekwencji Sąd I instancji nie podzielił stanowiska pozwanej, że środki przekazane w ramach Programu Akumulacji Kapitału stanowiły własność pozwanej. W ocenie Sądu I instancji, środki te stanowią własność uczestnika funduszu – M. L.. Oceny tej nie zmienia fakt, że wpłaty na ten fundusz mogły być wykonywane ze środków własnych i dochodów pozwanej M. O., przy czym pochodzenie tych środków jest aktualnie niemożliwe do ustalenia, albowiem nie wiadomo, czy pozwana dokonywała wpłat z własnych środków, czy z pieniędzy przekazywanych przez (...). Po wpłacie na konto Programu Akumulacji Kapitału powódki, środki te stawały się jej własnością i nie można traktować tego w kategorii obietnicy przysłej darowizny, jak postulowała to pozwana.

Sąd Rejonowy rozważył też, czy pozwana mogła samodzielnie, bez zgody i wiedzy powódki, dokonać wypłaty środków zgromadzonych na rachunku bankowym w ramach programu, biorąc pod uwagę okoliczność, iż pomimo, że w chwili dokonywania wypłaty środków nie była rodziną zastępczą małoletniej, lecz pełniła funkcję jej opiekuna prawnego. Powołał się tutaj na treść art. 154-156 k.r.o. i uznał, że pozwana dokonując wypłaty z rachunku bankowego małoletniej, kierować się winna dobrem powódki. Zgromadzone środki stanowiły majątek powódki i na jej potrzeby powinny zostać spożytkowane. Pozwana zaś dokonywała wypłat bez jakiegokolwiek konsultacji z małoletnią, a nawet bez jej wiedzy i zgody. Powódka przebywała już wówczas w rodzinie zastępczej K. i B. G., a chwili dokonywania kolejnych wypłat przez M. O. miała odpowiednio 16-17 lat. Środki finansowe pobrane z tego rachunku nie zostały przeznaczone na zaspokojenie potrzeb małoletniej, co potwierdziła również sama pozwana.

Zdaniem Sądu Rejonowego, działanie pozwanej należało ocenić jako nieprawidłowe, bo o ile formalnie jako opiekun prawny była umocowana do podejmowania czynności w zakresie środków zgromadzonych na przedmiotowym rachunku, to temu działaniu nie sposób przypisać, że było motywowane dobrem dziecka, do czego obligowałą pozwaną art. 154 k.r.o. Pozwana w przeciągu roku wypłaciła z rachunku bankowego małoletniej kwotę 23.604,50 zł, pozbawiając ją de facto całego majątku. Sąd I instancji przy tym podkreślił, iż na wypłatę całej powyżej sumy wymagane było zezwolenie Sądu rodzinnego, dlatego też sama pozwana wskazywała, że pobierała kwoty cyklicznie nie wyższe niż jednorazowo 2.000,00 zł, bo tylko na dokonanie takich czynności nie była potrzebna zgoda Sądu rodzinnego. Sąd Rejonowy wskazał też na fakt, że w dacie dokonania pierwszej wypłaty Program Akumulacji Kapitału wygasł z uwagi na upływ okresu, na jaki umowa została zawarta. Ograniczenie w wysokości wypłat – zdaniem Sądu Rejonowego – wynikało właśnie z tego, że środki stanowiły własność małoletniej, a nie opiekuna prawnego i wypłata wyższej kwoty stanowiłaby czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu. Sąd Rejonowy zatem mając na uwadze łączną wysokość wypłaconych środków oraz okoliczność, że w żadnej mierze nie zostały one przeznaczone na potrzeby małoletniej, ocenił żądanie powódki zasądzenia od pozwanej kwoty 22.482,46 zł jako usprawiedliwione. Pomiędzy działaniem pozwanej, a powstaniem szkody istniał adekwatny związek przyczynowy, dlatego roszczenie powódki znajduje uzasadnienie w przepisach dotyczących czynów niedozwolonych, tj. w art. 415 k.c.

Sąd Rejonowy na marginesie wskazał, że nie sposób uznać, iż pozwana uzyskała zgodę powódki na dysponowanie środkami małoletniej w rozmowie telefonicznej, podczas której powódka miała jej powiedzieć, że to są pieniądze pozwanej i może z nimi robić co chce. Pozwana nie wykazała w istocie, aby rozmowa w tym przedmiocie miała miejsce, a jeśli już się odbyła, aby miała ona taki przebieg, jak wskazuje pozwana. Trudno jednocześnie w sposób racjonalny uzasadnić możliwość wyrażenia zgody w rozmowie telefonicznej na tak istotną czynność, do której konieczna była zgoda Sądu rodzinnego, zwłaszcza, że – jak wynika ze złożonego przez pozwaną protokołu rozprawy przed Sądem rodzinnym z dnia 02 grudnia 2016 roku – rozmowa była w nerwowej atmosferze. Sąd Rejonowy nie podzielił również forsowanej przez pozwaną koncepcji o obietnicy darowizny i jej odwołaniu z powodu rażącej niewdzięczności powódki. Pozwana nie wykazała, aby miała miejsce rażąca niewdzięczność powódki ani też, aby odwołała darowiznę przez oświadczenie złożone powódce na piśmie stosownie do treści (art. 898 § 1 k.c. i art. 900 k.c.).

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. oddalając częściowo żądanie powódki, uznając, że jej roszczenie zostało postawione w stan wymagalności z chwilą wezwania do zapłaty, co miało miejsce 07 sierpnia 2018 roku. Powyższe wezwanie pozwana odebrała 10 sierpnia 2018 roku, a zatem mając na uwadze zakreślony termin na spełnienie świadczenia zasadne było zasądzenie odsetek od dnia 28 sierpnia 2018 roku.

Natomiast o kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy wskazując, że na koszty poniesione przez powódkę składało wynagrodzenie pełnomocnika wraz opłatą skarbową (3.617,00 zł) obliczone zgodnie z treścią § 2 pkt 5) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Wobec faktu, że powódka była zwolniona od kosztów sądowych, Sąd Rejonowy obciążył pozwaną opłatą od pozwu w kwocie 1.125,00 zł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana M. O., zaskarżając go w całości. Wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku albo jego uchylenie w całości zarzucając naruszenie niewymienionych w apelacji przepisów prawa procesowego poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego, sprzeczność istotnych ustaleń stanu faktycznego Sądu I instancji z treścią zebranego materiału dowodowego, orzekanie w oparciu o niepełny materiał dowodowy, zastąpienie zasady swobodnej oceny dowodów oceną dowolną, naruszenie prawa materialnego i wydanie niesprawiedliwego wyroku naruszającego zasady współzycia społecznego.

W uzasadnieniu apelacji pozwana przedstawiła odmienną od dokonanej przez Sąd Rejonowy interpretację art. 58 ustawy Prawo Bankowe i art. 154-156 k.r.o. oraz postanowień § 1 pkt 1, 5 i 9 umowy o uczestnictwo w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR „umowa PAK JUNIOR” wskazując, że założone powódce konto stanowiło jedynie rodzaj subkonta pozwanej, a także wyciągnięcie błędnych wniosków z zeznań świadków I. N., M. S., W. P. i E. C., że nie wiadomo, czy pozwana dokonywała wpłat z własnych środków czy z pieniędzy przekazywanych przez (...), podczas gdy zeznania tych świadków i złożone przez pozwaną dokumenty dotyczące jej dochodów to wykluczają. Zarzucała też pominięcie, że powódka przez swego pełnomocnika świadomie usiłowała wprowadzić Sąd w błąd co do chwili, w której pozwana przestała być przedstawicielką ustawową powódki oraz co do pochodzenia opisanych w pozwie środków z funduszu celowego (...), a także pominięcie okoliczności, że pozwana w sprawie sygn. akt III Nsm 242/26 złożyła wniosek o zabezpieczenie konta małoletniej powódki, który to wniosek nie został przez Sąd rodzinny rozpoznany, a zachowany został status pozwanej jako opiekuna prawnego powódki, co stanowiło quasi rozstrzygnięcie w przedmiocie konta oszczędnościowego powódki, a także okoliczności, że powódka w rozmowie telefonicznej wyraziła zgodę na swobodne dysponowanie przez pozwaną pieniędzmi zgromadzonymi na jej koncie. Pozwana w uzasadnieniu apelacji wniosła również o przesłuchanie w charakterze świadków pracowników Banku (...) SA Oddział w E. na okoliczność sposobu wypłaty środków zgromadzonych przez pozwaną oraz niekwestionowania własności pozwanej do tych środków. Dodatkowo pozwana nie zgodziła się z oceną prawną Sądu I instancji, iż nie została wykazana rażąca niewdzięczność powódki i na tę okoliczność przytoczyła treść listu powódki skierowanego do (...), w którym powódka oskarżała pozwaną o zachowania, które nie miały miejsca, co było preparowaniem dowodów służących potwierdzeniu fałszywego zawiadomienia o rzekomym przestępstwie, którego to zawiadomienia dokonała prawomocnie skazana B. T..

W odpowiedzi na apelację powódka M. L. wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji należycie ustalił stan faktyczny przedmiotowej sprawy, trafnie wyjaśnił podstawę prawną orzeczenia z przytoczeniem prawidłowych przepisów prawa, w sposób prawidłowy ocenił także zgromadzony materiał dowodowy. Z tych przyczyn Sąd Odwoławczy podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne i wnioski podjęte przez Sąd Rejonowy, a rozpoznanie apelacji pozwanej sprowadza się do oceny podniesionych w niej zarzutów i wniosków.

W apelacji pozwana wniosła o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków w osobach pracowników Banku (...) SA Oddział w E. (których nazwisk pozwana nie wskazała) na okoliczność sposobu wypłaty środków finansowych zgromadzonych na opisanym w pozwie rachunku oraz w celu ustalenia prawa własności pozwanej do tych środków. Powyższy wniosek podlegał oddaleniu jako spóźniony i zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy. Zasadniczo bowiem Sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, który może jedynie uzupełnić. Nie oznacza to jednak obowiązku prowadzenia postępowania dowodowego w każdym przypadku. Uzupełnienie takie jest możliwe i dopuszczalne tylko wówczas, gdy okoliczności sprawy wskazują na taką potrzebę i to pod warunkiem, że nie zachodzą przeszkody wskazane w art. 381 k.p.c. W niniejszej sprawie pozwana nie wykazała, że dowodów takich nie mogła powołać przed Sądem I instancji ani że potrzeba ich powołania wynika później. Ponadto sposób wypłaty zgromadzonych środków wprost wynika z dokumentu w postaci pisma Banku (...) SA z dnia 03 października 2018 r. (k. 16-18), gdzie wymieniono daty i kwoty, za jakie pozwana w okresie 15 grudnia 2016 r. – 19 grudnia 2017 r. sprzedawała jednostki uczestnictwa w funduszu zebrane w ramach Programu Akumulacji Kapitału Junior. Dowód z zeznań świadków, z natury służący ustaleniu okoliczności faktycznych, nie mógł zaś być przydatny dla ustalenia kwestii prawnej, tj. oceny, komu przysługiwało prawo własności powyższych środków.

Przechodząc dalej, zaznaczyć należy, że apelacja pozwanej została sporządzona przez pełnomocnika niebędącego adwokatem ani radcą prawnym. Zawarte w niej zarzuty sprzeczności istotnych ustaleń stanu faktycznego Sądu Rejonowego z treścią zebranego materiału dowodowego, oparcia ustaleń faktycznych o jedynie część materiału dowodowego (pominięcie części dowodów) i dokonania dowolnej oceny dowodów, pomimo niepowołania skonkretyzowanego przepisu procedury, Sąd Okręgowy ocenił jako zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania. Dokonana ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego przez Sąd meriti nie była oceną dowolną, lecz swobodną. Wnioski tego Sądu, co do faktów w sposób logiczny wynikają z treści dowodów zgromadzonych w sprawie, a zaoferowanych przez obie strony, które Sąd Rejonowy ocenił prawidłowo. Skarżąca nie postawiła skutecznie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., bowiem nie wykazała, iż Sąd Rejonowy, dopuścił się błędu logicznego w dokonanej ocenie okoliczności wziętych za podstawę wydanego orzeczenia i istotnych dla jej rozstrzygnięcia lub uchybił zasadom logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego, tymczasem tylko takie uchybienia mogą być przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie, niż ocena Sądu (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98).

Niewątpliwie nie mogły skutecznie poczynionych w sprawie ustaleń podważyć powołane w apelacji błędy zawarte w uzasadnieniu pozwu, przy czym nie świadczą one o usiłowaniu powódki wprowadzenia Sądu w błąd, lecz co najwyżej o braku dostatecznego zorientowania pełnomocnika powódki w okolicznościach sprawy. Sąd Rejonowy natomiast prawidłowo i zgodnie z twierdzeniami pozwanej przyjął, że pozwana jako opiekun prawny powódki była jej przedstawicielką ustawową do dnia uzyskania przez powódkę pełnoletności, tj. do dnia 27 lipca 2018 r., nie zaś – jak to wynikało z uzasadnienia pozwu – do chwili umieszczenia powódki w rodzinie zastępczej małżonków B. i K. G., co nastąpiło z mocy postanowienia z dnia 17 maja 2016 r.

Co do pochodzenia środków, z których pozwana finansowała kupno jednostek uczestnictwa w założonym powódce funduszu Programu Akumulacji Kapitału Junior, Sąd Rejonowy uznał, że brak jest dowodów pozwalających na jednoznaczne ustalenie, czy pozwana finansowała powyższe ze środków własnych, czy z pomocy pieniężnej z (...) Centrum Pomocy (...) w E. na częściowe pokrycie kosztów utrzymania małoletniej. Bezspornie, pieniądze wypłacane z pomocy społecznej nie wystarczały na utrzymanie powódki w standardzie, jaki jej zapewniała pozwana (w tym zajęcia dodatkowe, zagraniczne wyjazdy wakacyjne, prywatne leczenie itp.), stąd też pozwana wykladała na ten cel także własne dochody. Powyższe wynika także z zeznań wymienianych w apelacji świadków I. N., M. S., W. P. i E. C., które słusznie Sąd Rejonowy ocenił jako wiarygodne i czego nie kwestionuje także skarżąca. W konsekwencji, skoro pozwana w okresie pełnienia funkcji rodziny zastępczej powódki utrzymywała ją częściowo ze swoich środków, to nie sposób wykluczyć, że także co najmniej w części własne dochody pozwanej były źródłem finansowania wpłat na poczet

funduszu prowadzonej dla powódki. Jest to jednak – jak trafnie ocenił Sąd Rejonowy – okoliczność nieistotna dla rozstrzygnięcia sprawy.

Podnoszone bowiem w apelacji zarzuty błędnej oceny prawnej nie były trafne. Sąd Rejonowy powołał się na art. 58 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 2357), zgodnie z którym małoletni posiadacz rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej może po ukończeniu trzynastu lat swobodnie dysponować środkami pieniężnymi zgromadzonymi na tych rachunkach, o ile nie sprzeciwi się temu na piśmie jego przedstawiciel ustawowy. W konsekwencji Sąd Rejonowy trafnie wywiódł, że ustawa wprost przewiduje sytuację, gdy osoba małoletnia jest posiadaczem rachunku bankowego. Prawidłowo też Sąd Rejonowy przytoczył treść zawartej przez pozwaną, jako opiekuna prawnego powódki, umowy z dnia 12 grudnia 2005 roku o uczestnictwo w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR („umowa PAK JUNIOR”). Podkreślić należy, że umową tą objęto zlecenie otwarcia konta dla uczestnika programu – małoletniej wówczas powódki M. L. na okres 10 lat, w ramach którego miały być nabywane jednostki uczestnictwa funduszu kapitałowego. Paragraf § 1 ust. 5 warunków uczestnictwa w Programie Akumulacji Kapitału JUNIOR stanowił, że stroną umowy mogą być wyłącznie osoby małoletnie, których przynajmniej jeden z rodziców lub opiekun prawny zawierający umowę w imieniu i na rzecz małoletniego jest klientem Banku (...) SA posiadającym E. lub innych rachunek o charakterze bieżącym. Skoro zatem z ww. umowy jednoznacznie wynika, że stroną ww. umowy jest małoletni i że umowa jest zawierana przez jego rodzica lub opiekuna prawnego w imieniu i na rzecz małoletniego, nie sposób podzielić stanowiska pozwanej, że to pozwanej przysługiwały prawa wynikające z umowy uczestnictwa w ww. programie, której to umowy pozwana nie była stroną. W konsekwencji, wbrew zarzutom apelacji, pozwana nie mogła nimi dysponować jak własnymi.

Poruszona w apelacji kwestia własności środków pieniężnych zbieranych w ramach umowy jest bardziej skomplikowana. Zgodnie bowiem z art. 725 i 726 k.c. przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się względem posiadacza rachunku, do przechowywania jego środków pieniężnych oraz do prowadzenia na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych i ma prawo obracać czasowo wolne środki pieniężne zgromadzone na rachunku bankowym, na potrzeby gospodarki narodowej, z obowiązkiem ich zwrotu na każde żądanie. Do umowy rachunku bankowego, zgodnie z jednolitym stanowiskiem doktryny i orzecznictwa, stosuje się przepisy o depozycie nieprawidłowym a poprzez art. 845 k.c. także przepisy o pożyczce, w tym art. 720 k.c. Z unormowań tych wynika, że posiadacz rachunku bankowego z chwilą wpłaty pieniędzy do banku traci ich własność na rzecz banku a nabywa roszczenie o zwrot takiej samej ich ilości (porównaj między innymi uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1962 r. IV KO 23/62, OSPiKA 1962/11/303). W niniejszej sprawie zatem pozwana z chwilą wpłaty pieniędzy do Banku (...) SA utraciła ich własność na rzecz tego Banku, który miał prawo nimi obracać na potrzeby nabycia określonych jednostek uczestnictwa w funduszu kapitałowym, powódka, w której imieniu i na której rzecz zawarto umowę, nabywała roszczenie do Banku (...) SA o odkupienie tych jednostek.

Sąd Rejonowy prawidłowo rozważył także, czy w zakresie uprawnień pozwanej, jako opiekuna prawnego powódki, pozostawała realizacja praw powódki wynikających z powyższej umowy w tym przede wszystkim prawo dokonania sprzedaży ww. jednostek. Trafnie przy tym przytoczył przepisy art. 154-156 k.r.o. i wywiódł, że opiekun powinien uzyskiwać zezwolenie sądu opiekuńczego we wszelkich ważniejszych sprawach, które dotyczą osoby lub majątku małoletniego. Uzupełniająco można jeszcze powołać regulację art. 161 k.r.o., w myśl której Sąd opiekuńczy może zobowiązać opiekuna do złożenia do depozytu kosztowności, papierów wartościowych i innych dokumentów należących do pozostającego pod opieką; przedmioty te nie mogą być odebrane bez zezwolenia sądu opiekuńczego (§ 1); gotówka pozostającego pod opieką, jeżeli nie jest potrzebna do zaspokajania jego uzasadnionych potrzeb, powinna być złożona przez opiekuna w instytucji bankowej i opiekun może podejmować ulokowaną gotówkę tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego (§ 2). Na tle tego przepisu w związku z treścią art. 156 k.r.o. przyjmuje się, że ulokowane środki pieniężne małoletniego mogą być podejmowane przez opiekuna tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego, a w ramach zwykłych spraw opieki i zwykłego zarządu mieści się jedynie wypłacanie kwot potrzebnych do zaspokajania uzasadnionych potrzeb małoletniego. Z niekwestionowanych w apelacji ustaleń faktycznych wynika, iż powódka od dnia 17 maja 2016 r. nie przebywała już w rodzinie zastępczej pozwanej, lecz u małżonków B.

i K. G., którzy odtąd zobowiązani byli do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania powódki. W okresie 15 grudnia 2016 r. – 19 grudnia 2017 r. zatem, kiedy to pozwana sukcesywnie sprzedawała Bankowi (...) SA jednostki uczestnictwa w funduszu zebrane w ramach Programu Akumulacji Kapitału JUNIOR, pozwana nie zaspokajała już potrzeb powódki, uzyskiwane w ten sposób środki pieniężne nie mogły zostać przez pozwaną zużyte na zaspokojenie uzasadnionych potrzeb powódki. Tym samym pozwana nie była uprawniona do ich wypłaty bez zezwolenia sądu opiekuńczego. Zezwolenia takiego nie mogła przy tym pozwanej udzielić sama powódka, gdyż jako osoba małoletnia nie miała ona pełnej zdolności do czynności prawnych, stąd też nie mogła ona samodzielnie podejmować czynności poza granicami określonymi w art. 19-11 k.c. i art. 58 ustawy Prawo Bankowe, a do takich czynności niewątpliwie nie należało dysponowanie majątkiem o wartości ponad 20.000,- zł. Pozwana nie wystąpiła o wydanie jej takiego zezwolenia, a oczywistym nadużyciem jest zawarte w uzasadnieniu apelacji twierdzenie, że pozwana była uprawniona do wypłaty zebranych środków, gdyż w sprawie sygn. akt III Nsm 242/26 Sąd rodzinny nie rozpoznał jej wniosku o zabezpieczenie konta małoletniej powódki. Tym samym nie posiadając zezwolenia sądu opiekuńczego pozwana wypłacała środki finansowe powódki bezprawnie, co uzasadnia skierowane wobec niej roszczenia odszkodowawcze powódki na zasadzie art. 415 k.c. Orzeczenie Sądu Rejonowego było więc prawidłowe i znajdowało oparcie w przytoczonych przepisach prawa materialnego.

Końcowo odnieść się należy do argumentacji pozwanej, iż zgromadzone środki były jej darowizną na rzecz powódki, która to darowizna została następnie skutecznie odwołana. Sąd Okręgowy w pełni podzielił konstatację Sądu I instancji, że w niniejszej sprawie pozwana nie wykazała przesłanek odwołania darowizny (rażącej niewdzięczność powódki) ani dokonania takiej czynności prawnej. Podkreślić trzeba, że winno to było nastąpić przed dniem 15 grudnia 2016 r. przez oświadczenie złożone powódce na piśmie. Już zatem z powodu braku ww. oświadczenia, nie można było uznać, że zachodziły przesłanki z art. 898 § 1 k.c. i art. 900 k.c. Oceny tej nie zmienia treść przytoczonego w uzasadnieniu apelacji listu powódki skierowanego do (...) w E. zawierającego wniosek o zmianę rodziny zastępczej, a zauważyć należy, że nawet gdyby uznać (do czego brak podstaw), że zachowanie powódki cechowało się rażąco niewdzięcznością, nie uzasadniało to samowolnej wypłaty środków finansowych z rachunku powódki, lecz ewentualne dochodzenie z tego tytułu roszczeń pozwanej przed sądem.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c., apelację oddalił orzekając jak w pkt 1 wyroku.

O należnych powódce kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do treści art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5 i § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265) mając na uwadze wynik sprawy.

SSO Małgorzata Szostak-Szydłowska SSO Aneta Ineza Sztukowska SSO Alicja Wiśniewska